

Sygn. akt I UK 294/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jolanta Frańczak

SSN Zbigniew Hajn

w sprawie z odwołania J. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o prawo do górniczej emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 16 kwietnia 2015 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 9 stycznia 2014 r.,

uchyla zaskarżony wyrok w odniesieniu do daty przyznania J. M. prawa do emerytury górniczej oraz zmienia w tej części wyrok Sądu Okręgowego w G. z dnia 24 października 2012 r., w ten sposób, że przyznaje J. M. prawo do emerytury górniczej od dnia 30 lipca 2011 r.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 9 stycznia 2014 r. oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. z dnia 24 października 2012 r. zmieniającego decyzję organu rentowego z dnia 1 sierpnia 2011 r. o odmowie przyznania ubezpieczonemu J. M. prawa do górniczej emerytury i przyznającego mu prawo do tego świadczenia od dnia 1 czerwca 2011 r.

Zaskarżoną decyzją z dnia 1 sierpnia 2011 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury górniczej, gdyż nie wykazał wymaganych 25 lat pracy górniczej, a jedynie 19 lat, 5 miesięcy i 3 dni. Organ nie zaliczył do pracy górniczej okresu zatrudnienia ubezpieczonego od 2 stycznia 1985 r. do 31 lipca 1991 r. w KWB „B.” na stanowisku kierowcy i operatora ciągnika Kirowiec, gdyż stanowisko to nie figuruje w załączniku nr 2 i nr 3 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz.U. z 1995 r. Nr 2, poz. 8, zwanego dalej rozporządzeniem z dnia 23 grudnia 1994 r.).

W odwołaniu ubezpieczony domagał się zmiany decyzji i przyznania mu prawa do górniczej emerytury po uprzednim zaliczeniu do pracy górniczej spornego okresu, argumentując, że w tym okresie pracował na stanowisku kierowcy operator ciągnika Kirowiec wyłącznie na odkrywce, które jest wymienione w załączniku nr 2 do rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 r.

Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu prawo do górniczej emerytury od 1 czerwca 2011 r. W ocenie tego Sądu, pracując w spornym okresie na stanowisku kierowcy ciągników typu Kirowiec na odkrywce „Bełchatów” ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace przy przeciąganiu przesuwnych przenośników taśmowych, przy transportowaniu agregatów prądotwórczych do zasilania koparek podstawowych i zwałowarek, przy przewożeniu i opuszczaniu rur do głębinowych studni złożowych, przy wyciąganiu obciążonych rur studni głębinowych, przy dowożeniu i odbieraniu taśm wulkanizacyjnych do maszyn podstawowych i przenośników wielkogabarytowych, przy transportowaniu wozów wulkanizacyjnych w rejonach napraw i konserwacji

taśm wulkanizacyjnych, przy zwożeniu członów taśmociągu, a także przy zwożeniu i przeciąganiu bębnow, silników elektrycznych, stacji napędów maszyn podstawowych i przenośników, nie świadcząc wówczas pracy poza odkrywką. Dlatego prace na stanowisku operatora sprzętu pomocniczego i technologicznego ubezpieczony wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy - przy bieżącej konserwacji, naprawach maszyn i agregatów wydobywczych (koparek podstawowych, zwałowarek), maszyn transportujących urobek (przenośników taśmowych) oraz ich stacji napędowych i silników, tj. pracę górniczą wymienioną pod poz. 22 załącznika nr 2 rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 r. W konsekwencji ubezpieczony posiada 26 lat pracy górniczej. Tym samym spełnił warunki do przyznania górniczej emerytury z art. 50a ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa emerytalna).

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji i oddalił apelację organu rentowego, wstępnie ustalając, iż „poza sporem było, że ubezpieczony J. M. ukończył 50 lat (ur. 30 lipca 1961 r.) oraz posiada 19 lat, 5 miesięcy i 3 dni pracy górniczej”. Równocześnie, w ocenie Sądu drugiej instancji, zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwalał uznać, że praca ubezpieczonego w spornym okresie (od 2 stycznia 1985 r. do 31 lipca 1991 r.) była wymienioną w pkt 22 załącznika nr 2 do rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 r. pracą operatora sprzętu pomocniczego i technologicznego na odkrywce. Sąd pierwszej instancji prawidłowo ustalił, że do obowiązków ubezpieczonego w spornym okresie „należało transportowanie brygad ucinających rury studni głębinowych znajdujące się na poziomach roboczych maszyn podstawowych - koparek, wyciąganie uciętych rur studni głębinowych, dowożenie i zwożenie rur odwodnieniowych szybkozłącznych na poziomach roboczych maszyn podstawowych, dowożenie i zwożenie taśm wulkanizacyjnych do maszyn podstawowych i przenośników, transportowanie wozów wulkanizacyjnych, dowożenie i zwożenie bębnow napędowych i silników elektrycznych stacji napędowych, dowożenie, zwożenie i przeciąganie członów przenośnikowych oraz transport agregatów prądotwórczych do zasilania maszyn podstawowych, stacji napędowych na przesuwce i stanowisk wulkanizacyjnych”. Taki charakter pracy ubezpieczonego wynikał wprost z charakterystyki pracy na

stanowisku operatora ciągnika Kirowiec oraz znalazł potwierdzenie w zeznaniach świadków. Zgodnie z art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej, za pracę górniczą uważa się zatrudnienie na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewozie nadkładu i złoża, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych, a także w kopalniach otworowych siarki oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń siarki i węgla brunatnego, na stanowiskach określonych w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki i ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa. Na podstawie pkt 22 załącznika nr 2 do rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 r., za pracę górniczą na odkrywce węgla brunatnego uważa się pracę na stanowisku operatora sprzętu pomocniczego i technologicznego na odkrywce.

W skardze kasacyjnej organ rentowy zaskarżył ten wyrok w części przyznającej ubezpieczonemu emeryturę górniczą przed 30 lipca 2011 r., zarzucając naruszenie prawa materialnego: art. 50a w związku z art. 100 ust. 1 ustawy o emerytalnej przez błędne przyjęcie, że ubezpieczony urodzony dnia 30 lipca 1961 r. mógł nabyć prawo do emerytury górniczej przed 30 lipca 2011 r., to jest przed ukończeniem 50 roku życia. Dlatego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ponieważ dla uzyskania emerytury górniczej na podstawie art. 50a ustawy emerytalnej, oprócz spełnienia warunku osiągnięcia co najmniej 25 lat pracy górniczej i okresów zaliczalnych, w tym 15 lat „czystej” pracy górniczej, wymagane jest osiągnięcie wieku 50 lat. Tymczasem ubezpieczony, urodzony dnia 30 lipca 1961 r. taki wiek osiągnął 30 lipca 2011 r., o czym zresztą Sąd Okręgowy pisze na stronie trzeciej uzasadnienia wyroku. Zgodnie z art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej prawo do emerytury można uzyskać po spełnieniu wszystkich warunków określonych w ustawie. W przypadku ubezpieczonego stało się to 30 lipca 2011 r., a zatem Sąd Okręgowy bezpodstawnie przyznał mu prawo do emerytury górniczej już od 1 czerwca 2011 r.

W konsekwencji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez przyznanie ubezpieczonemu emerytury górniczej od dnia 30 lipca 2011 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została skierowana wyłącznie przeciwko błędnie ustalonej dacie początkowej ustalonych (przyznanych) ubezpieczonemu górniczych uprawnień emerytalnych oraz okazała się usprawiedliwiona wobec oczywistego naruszenia przepisów prawa materialnego: art. 50a ust. 2 *in fine* w związku z art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej. Na gruncie ustalonych przez Sądy obu instancji okoliczności sprawy oraz z dokumentów przedkładanych przez ubezpieczonego w postępowaniu emerytalnym nie było sporu i nie budzi żadnych wątpliwości to, że ubezpieczony urodził się 30 lipca 1961 r., a zatem wymagany wiek emerytalny 50 lat, o którym mowa w art. 50a ust. 2 ustawy emerytalnej, osiągnął dopiero 30 lipca 2011 r. Sąd pierwszej instancji błędnie zastosował do ubezpieczonego art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej, który stanowi, że świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do ustalonej emerytury górniczej, której przyznanie wymagało od ubezpieczonego ukończenia wieku emerytalnego 50 lat, zgodnie z art. 50a ust. 2 w związku z art. 100 ust. 1 tej ustawy, który stanowi, że prawo do świadczeń powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do jego nabycia. Tego ewidentnego błędu jurysdykcyjnego nie dostrzegł ani nie naprawił Sąd drugiej instancji, chociaż w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wskazywał na datę urodzenia ubezpieczonego w dniu 30 lipca 1961 r. Wprawdzie organ rentowy zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego tylko w części przyznającej ubezpieczonemu emeryturę górniczą przed ukończeniem 50 lat życia, a zatem w części bezpodstawnie ustalonej przez Sąd pierwszej instancji emerytury za okres niemal dwóch miesięcy (czerwiec i prawie cały lipiec 2011 r.), ale ponieważ kontestowany w ten sposób wyrok Sądu Apelacyjnego zapadł w sprawie o prawo do emerytury, przeto skarga kasacyjna w „pierwszorazowej” sprawie o przyznanie emerytury była przedmiotowo dopuszczalna (art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c.), niezależnie od wartości przedmiotu takiego zaskarżenia, potencjalnie niższej od 10.000 zł.

Usprawiedliwione wykazanie oczywistego naruszenia materialnoprawnych podstaw skargi kasacyjnej wymagało zreformowania zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części oraz adekwatnej zmiany w tej części poprzedzającego go

wyroku Sądu pierwszej instancji przez orzeczenie przez Sąd Najwyższy co do istoty sprawy na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c., co oznacza przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury górniczej od 30 lipca 2011 r., tj. po spełnieniu kumulatywnej przesłanki nabycia tego świadczenia od ukończenia wieku 50 lat (art. 50a ust. 1 pkt 2 i 3 w związku z art. 50a ust. 2 ustawy emerytalnej).